

BLOGI

Turkin talousnäköymät ovat synkentyneet entisestään Ukrainan sodan myötä

Kansainvälinen talous | 17.06.2022 | Heli Simola

KIRJOITTAJA

Heli Simola
Vanhempi ekonomisti

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa syventää Turkin talousongelmia. Sota on entisestään kiihdyttänyt etenkin energian ja elintarvikkeiden maailmanmarkkinahintojen nousua. Se kasvattaa Turkin tuontimenoja, lisää paineita Turkin liiran heikkenemiseen sekä kiihdyttää jo ennestään nopeaa inflaatiota. Lisäksi venäläisten matkailijoiden määrä Turkissa voi vähentyä huomattavasti, kun venäläisten ostovoima putoaa sodan seurauksena.

Turkin talouskasvu hidastui alkuvuonna ja sen odotetaan hiipuvan edelleen lähikuukausina. Vielä viime vuonna Turkin bruttokansantuote kasvoi peräti 11 %. Nopea kasvu on kuitenkin ollut kestävämmällä pohjalla. Se on nojannut pitkälti julkisen sektorin tukitoimiin ja etenkin erittäin löysään rahapolitiikkaan. Valtion menoja on lisätty ja valtionpankkien lainananto on kasvanut reippaasti. Ohjauskorkoa on laskettu, vaikka inflaatio on kiihtynyt vauhdilla. Turkin rahapolitiikka on ollut täysin ristiriidassa taloustieteessä yleisesti hyväksytyjen näkemysten kanssa. Presidentti Erdogan on vaatinut, että korkotasoa ei saa nousta.

Turkin inflaatio on kiihtynyt poikkeuksellisen korkeaksi viime kuukausina. Ukrainan sota on lisännyt inflaatiopaineita entisestään, kun monien raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat ovat nousseet entistä jyrkemmin. Toukokuussa kuluttajahinnat nousivat Turkissa jo 74 % vuotta aiemmasta (Kuvio 1). Samaan aikaan keskuspankin ohjauskorko on pysynyt 14 prosentissa. Voimakkaasti negatiiviset reaalikorot lisäävät luottojen kysyntää. Valtionpankeille on annettu myös tukea luotonuksen lisäämiseksi.

Kuvio 1.

Turkin inflaatio on kiihtynyt rajusti

Lähde: Macrobond.

17.6.2022

eurojatalous.fi

Inflaatiopaineita lisää myös liiran kurssin heikentyminen. Viime vuoden lopulla liiran kurssi oli jyrkässä syöksyssä, kun markkinoilla petyttiin Turkin rahapoliittisiin päätöksiin. Romahdus saatiin pysäytettyä keskuspankin valuuttamyynnillä ja tukemalla liiran kysyntää kohentamalla liiramääräisten sijoituskohteiden houkuttelevuutta viranomaistoimilla. Valtio mm. tarjoaa suojauksen valuuttakurssiriskiltä tietyin ehdoin tehdyille liiramääräisille talletuksille. Turkkilaiset vientiyritykset on myös määrätty vaihtamaan suuri osa valuuttatuloistaan liiroiksi. Tukitoimista huolimatta liira on heikentynyt edelleen tänä vuonna. Se oli toukokuun lopussa jo 25 % heikompi kuin vuoden alussa.

Turkki on riippuvainen tuontienergiasta. Ukrainan sodan kiihdyttämä energiaraaka-aineiden maailmanmarkkinahintojen nousu on lisännyt Turkin tuontimenoja ja kasvattanut vaihtotaseen alijäämän tammi–huhtikuussa kaksinkertaiseksi vuotta aiempaan verrattuna. Venäjän talouden voimakas supistuminen voi vähentää merkittävästi myös Turkkiin tulevien venäläisturistien määrää ja leikata Turkin vientituloja.

Venäjä on Turkille tärkeä, vaikka ei kaikkein keskeisin kauppakumppani. Venäjän osuus Turkin tavaratuonnista oli viime vuonna 10 % ja tavaraviennistä 3 %. Venäjältä on kuitenkin peräisin mm. 35 % Turkin maakaasun ja öljyn tuonnista sekä 70 % vehnän tuonnista. Venäjä on myös ollut Turkin suurin matkailupalveluiden vientimarkkina. Toisin kuin useimmat Euroopan maat, Turkki pitää

edelleen yllä suorita lentoyhteyksiä Venäjälle ja venäläisten oma maksukortti Mir hyväksytään yhä laajemmin maksuvälineenä Turkissa. Turkki on tuominnut Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan, mutta ei ole mukana Venäjälle asetetuissa pakotteissa.

Turkki on myös hyvin riippuvainen kansainvälisestä rahoituksesta vaihtotaseen alijäämän ja ulkomaisen velan maksujen kattamiseksi. Ukrainan sodasta aiheutuva yleinen epävarmuuden lisääntyminen, Syyrian konfliktiin liittyvät riskit sekä Yhdysvaltain rahapolitiikan kiristyminen voivat leikata merkittävästi Turkkiin suuntautuvia ulkomaisia pääomavirtoja. Turkin puskurit tällaisia häiriöitä vastaan ovat rajalliset. Valuuttavarannon avulla maan ulkoisia rahoitustarpeita ei pystytä kovin pitkään kattamaan.

Nopeana laukkaava inflaatio nakertaa myös Turkin julkista taloutta. Kuluttajien ostovoiman tukemiseksi mm. minimipalkkojen tulovero on poistettu, eläkkeitä ja julkisen sektorin palkkoja on nostettu reippaasti ja myös liiramääraisten talletusten tukeminen tekee loven valtion kassaan. Valtiontalouden alijäämän odotetaan repeävän entistä suuremmaksi, etenkin ensi vuonna pidettävien presidentin- ja parlamenttivaalien alla. Turkin julkisen sektorin velka on viime vuosina kasvanut huomattavasti ja oli 42 % BKT:stä vuonna 2021.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on synkettänyt Turkin talousnäkyviä jo muutoinkin vaikeassa taloustilanteessa. Paineet inflaation kiihtymiseen ja valuuttakurssin heikkenemiseen ovat kasvaneet entisestään. Epävarmuuden lisääntyminen ja Yhdysvaltain rahapolitiikan kiristyminen voivat kaventaa merkittävästi Turkin mahdollisuuksia saada ulkomaista rahoitusta, josta se on hyvin riippuvainen. Useimmissa ennusteissa Turkin BKT:n odotetaan edelleen kasvavan tänä vuonna 2–3 %, mutta heikomman kehityksen riski on merkittävä.

Asiasanat

BOFIT, talous, Turkki, Venäjä